

*

THAM LUẬN
CÁC YẾU TỐ ĐẢM BẢO MÔI TRƯỜNG
KHUYẾN KHÍCH NĂNG LỰC HỌC TẬP

Chi bộ Khoa Du lịch

Trường đại học nói chung, Đại học Mở Hà Nội nói riêng là nơi gánh sứ mệnh giúp cho người học có đủ năng lực thực hiện những công việc theo ngành nghề đã lựa chọn cũng như giúp người học trau dồi những kỹ năng quan trọng của một công dân toàn cầu như: Tư duy phản biện, tư duy phân tích, kỹ năng giao tiếp, kỹ năng hợp tác linh hoạt...

Để thực hiện được sứ mệnh cần xây dựng chương trình đào tạo, bồi dưỡng năng lực cho đội ngũ giảng viên để có được đội ngũ giảng viên giỏi, tâm huyết với nghề. Tuy nhiên đây mới chỉ là những điều kiện cần nhưng chưa đủ. Như câu ngạn ngữ của Anh có nói: "Bạn có thể dẫn con ngựa tới hồ nước nhưng bạn không thể bắt nó uống nước được". Vì vậy xây dựng một môi trường học tập nơi khuyến khích được năng lực học tập là hết sức quan trọng để phát huy được hiệu quả của chương trình đào tạo và đội ngũ giảng viên.

Môi trường học tập là nơi diễn ra quá trình học tập bao gồm môi trường vật chất (physical learning environment - PLE) và môi trường tinh thần hay còn gọi là môi trường tâm lý xã hội (psychosocial learning environment - PSLE). Theo học giả Rudolf H. Moos (1980) thì môi trường tâm lý xã hội này bao gồm: sự phát triển cá nhân, mối quan hệ, duy trì hệ thống và những thay đổi. Sự phát triển cá nhân có liên quan mật thiết tới chương trình và nội dung đào tạo. Quan hệ chỉ tới sự tương tác với con người (giảng viên, bạn học, các cán bộ khác trong nhà trường); cảm giác được kết thân với người khác, được chấp nhận, được hỗ trợ. Duy trì hệ thống và những thay đổi bao gồm các mệnh lệnh, kiểm soát, kỳ vọng và sự phản hồi với các thay đổi, lịch học, các quy định.

Như vậy có thể thấy môi trường học tập không chỉ giới hạn ở các hoạt động trên lớp mà còn mở rộng ở các hoạt động tương tác giữa sinh viên, học viên (sau đây gọi tắt là người học) với nhau và với các cán bộ, giảng viên cũng như cơ sở vật chất phục vụ học tập

Theo các chuyên gia và các nhà nghiên cứu về giáo dục thì một môi trường giáo dục khuyến khích năng lực học tập cần phải đảm bảo các yếu tố:

- *Người học và kinh nghiệm của họ được coi trọng*

- *Đảm bảo sự thoải mái và cởi mở cho việc chia sẻ kinh nghiệm cá nhân*
- *Đảm bảo tính thách thức*
- *Đảm bảo sự an toàn và hỗ trợ*
- *Đảm bảo sự phản hồi và tương tác*
- *Cơ sở vật chất hỗ trợ hoạt động học tập*

Người học và kinh nghiệm của họ được coi trọng

Một khía cạnh cơ bản của môi trường trường học tập là xem trọng người học, xem trọng sự độc đáo, các kinh nghiệm, sự đóng góp, kiến thức và khả năng học hỏi, phát triển và thay đổi của họ. Điều này có tác động to lớn tới động lực học tập khiến người học trở nên tích cực và chủ động trong quá trình học tập. Khi được coi trọng, người học sẽ không ngừng liên hệ bản thân và các kinh nghiệm sẵn có với các kiến thức học tập trên lớp và những bài tập tình huống, nghiên cứu được giao. Đây chính là yếu tố giúp khai thác tối đa năng lực bản thân của người học. Bên cạnh đó khi được coi trọng, người học có xu hướng chia sẻ kiến thức nhiều hơn và khuyến khích người khác cũng làm như mình và do đó tạo ra được hiệu ứng học tập tích cực lan tỏa. Hiểu được giá trị và tôn trọng người học là dấu hiệu của việc tạo lập một môi trường học tập hiệu quả và phải được thể hiện qua hành động của chính giáo viên, các bộ phận liên quan.

Cụ thể hơn, các giáo viên trong cả những buổi học trên lớp và các buổi thảo luận ngoài giờ học đều phải chú ý quan tâm đến người học, cố gắng hiểu những điều họ muốn chia sẻ và xem xét làm sao để hỗ trợ họ một cách tốt nhất. Giáo viên luôn phải tìm hiểu rõ về học viên sinh viên để xem các kiến thức nền tảng của họ tới đâu, họ đã có những kinh nghiệm gì trong cuộc sống và công việc có liên quan tới nội dung giảng dạy của mình. Bài giảng không chỉ đơn thuần là một buổi áp đặt kiến thức mà phải bù đắp vào những khoảng trống kiến thức còn thiếu của người học đối với các chuẩn đầu ra cần đạt được của môn học và giờ học. Nói một cách khác, môi trường lý tưởng cần vươn tới là môi trường có thể “ cá nhân hóa ” các kiến thức, kỹ năng, thái độ tới từng nhu cầu của người học. Điều này sẽ dễ đạt được nếu duy trì quy mô lớp nhỏ. Với trường học quy mô lớp lớn thì có thể sử dụng công nghệ để hỗ trợ.

Bên cạnh việc duy trì kỷ luật, sự nghiêm khắc để rèn luyện tinh thần thái độ thì các cán bộ, bộ phận hỗ trợ đào tạo cũng phải coi người học là “khách hàng” của mình và phải coi mỗi lần người học có các vấn đề tới gặp mình là một cơ hội để mình phục vụ họ tốt hơn chứ không phải là một lần họ tới làm phiền hay can thiệp vào mạch công việc khác mà mình đang thực hiện. Điều này rất phù hợp với giá trị cốt lõi “dịch vụ hoàn hảo” của nhà trường. Điều này phải được duy trì hàng ngày, hàng giờ với từng lần giao tiếp với người học và phải được đưa vào một trong những nội dung phê bình và tự phê bình trong những đợt sinh hoạt chính trị của nhà trường và từng chi bộ.

Đảm bảo sự thoải mái và cởi mở cho việc chia sẻ kinh nghiệm cá nhân

Học viên, sinh viên là người lớn và họ học được nhiều từ kinh nghiệm của bản thân mình, do đó phải tạo điều kiện để họ được học trong một môi trường thân thiện, cởi mở, có thể chia sẻ một cách có hệ thống và hiệu quả những kinh nghiệm trong quá khứ. Điều này có quan hệ mật thiết và hỗ trợ rất nhiều cho yếu tố tôn trọng người học và kinh nghiệm của người học. Thông thường hai yếu tố này hay song hành với nhau. Nếu thiếu một yếu tố thì yếu tố kia khó có thể phát huy tác dụng trong tạo ra môi trường khuyến khích năng lực học tập.

Giảng viên cần đảm bảo rằng việc chia sẻ phải tập trung liên quan đến những mục tiêu học tập cụ thể. Do đó các hoạt động cần phải được cấu trúc sao cho người học có cơ hội chia sẻ kinh nghiệm của họ liên quan đến những mục tiêu học tập với giáo viên và những người học khác. Để làm được điều này cần phải chia lớp thành các nhóm cho các hoạt động.

Mục đích của việc chia sẻ là để thúc đẩy khả năng tư duy phân tích và để thách thức nhau thử nghiệm các ý tưởng, cảm giác, hành vi và hành động mới. Quá trình chia sẻ không chỉ đơn thuần giữa người học với nhau, mà giáo viên cũng phải tham gia chia sẻ thông tin về bản thân và các kinh nghiệm của mình cũng như phải tổng hợp các kiến thức để có thể hỗ trợ các nhóm với từng nội dung kiến thức cụ thể. Để thực hiện một cách hiệu quả hoạt động này các giảng viên phải chuẩn bị và đầu tư thời gian rất nhiều và công sức cũng phải được ghi nhận một cách thích đáng.

Đảm bảo tính thách thức

Mặc dù được tôn trọng và có điều kiện để chia sẻ sẽ làm người học hứng thú, có động lực học tập và tạo tiền đề rất tốt cho việc khuyến khích và phát huy năng lực học tập nhưng nếu chỉ dừng lại ở đây thì những động lực đó khó có thể duy trì được lâu. Để duy trì được động lực học tập thì cần phải có sự thách thức trong môi trường học tập. Người học phải được gợi mở, gây hứng thú, khen ngợi và thách thức. Cần phải tạo điều kiện kích thích người học tìm tòi, giúp họ vượt qua giới hạn của khả năng hiện tại, sử dụng tiềm năng một cách sáng tạo, tận dụng khả năng của mình, giải phóng bản thân và nhận ra được khả năng suy nghĩ độc lập của mình.

Sự thách thức có thể đến từ các nội dung được nâng cấp của bài học, sự nâng cấp về độ khó của bài tập, của môi trường giao tiếp mới ví dụ như thay đổi nhóm sinh viên cho mỗi dự án hay bài tập hay thậm chí không gian học tập (ngoài trời, tại doanh nghiệp, tại thực địa...). Sự thách thức không chỉ đến từ các bài tập trên lớp, các bài tiểu luận, các dự án mà còn phải đến từ các hoạt động ngoại khóa để giúp người học vượt qua toàn diện các giới hạn của bản thân. Tuy nhiên sự thách thức này không nên đến từ các quy trình và thủ tục hành chính phức tạp.

Để làm được điều này cần có sự đầu tư thời gian của từng cán bộ, giảng viên để tìm tòi, sáng tạo ra các thách thức mới nhưng nằm trong phạm vi giải quyết của từng đối tượng người học. Ngoài ra thì cũng cần những cơ chế, chính sách và độ mở cần

thiết của việc thiết kế các chương trình đào tạo, vận hành chương trình đào tạo cũng như các cơ chế và thủ tục tài chính đi kèm. Muốn thực hiện được một cách tổng thể thì không thể không cần tới sự vào cuộc của cả hệ thống chính trị trong nhà trường mà đứng đầu là các tổ chức Đảng trong nhà trường từ Chi bộ các Khoa tới Đảng bộ nhà trường với sự tham gia tích cực của các Đảng viên từ sinh viên, giảng viên, cán bộ tới những nhà quản lý.

Đảm bảo sự an toàn và hỗ trợ

Môi trường khuyến khích năng lực học tập cũng đồng nghĩa với việc khuyến khích việc chia sẻ kiến thức, tìm tòi và thử nghiệm các ý tưởng mới, bày tỏ các quan điểm và suy nghĩ. Điều này sẽ được thực hiện tối đa khi người học có được sự an toàn và thoải mái về tâm lý. Mặt khác khi cảm thấy thoải mái, an toàn và có cảm giác được hỗ trợ người học sẽ tự tin hơn, yêu thích hơn khi tới trường cũng như không phải bận tâm hay có cảm giác ức chế khi tới nơi học hay thực hiện các dự án học tập của mình. Người học cần được thách thức suy nghĩ chứ không phải bị áp đặt kiến thức hay bị chỉ trích phê bình về các ý tưởng sáng tạo của mình. Người học cần được kích thích phát triển chứ không bị làm thui chột ý chí. Giáo viên cần đưa ra các câu hỏi giúp người học tìm tòi kiến thức mới chứ không nên khiến người học cảm thấy không có tiếng nói. Do vậy các phương pháp dạy học, cách tương tác với sinh viên phải được thiết kế theo hướng này.

Sự an toàn cũng bao gồm sự minh bạch và rõ ràng trong các quy trình học tập, đánh giá sinh viên cũng như các quy trình hành chính.

Một yếu tố liên quan là sự hỗ trợ đến từ các cán bộ giảng viên; các người học cùng lớp hoặc nhóm cả trong và ngoài giờ học. Ở trên lớp sự hỗ trợ này được tạo ra bởi các hoạt động tương tác giữa sinh viên với nhau và với giảng viên. Để làm được điều này việc thiết kế các bài tập nhóm, các thảo luận nhóm là hết sức cần thiết khi thiết kế các bài giảng và hoạt động trên lớp để có điều kiện tạo ra sự hỗ trợ này. Bên cạnh việc thiết kế các hoạt động trên lớp thì các hoạt động tư vấn ngoài giờ học cũng góp thêm vào yếu tố này và do đó cần được khai thác triệt để theo đúng tinh thần của đào tạo Tín chỉ.

Hoạt động hỗ trợ người học đến từ các bộ phận chức năng cũng góp một phần không nhỏ trong việc đảm bảo sự an toàn và hỗ trợ trong việc xây dựng môi trường khuyến khích năng lực học tập. Những hỗ trợ này khiến sinh viên học viên an tâm hơn thoải mái hơn khi đến trường và có thêm động lực đến trường và học tập.

Cơ sở vật chất

Về cơ sở vật chất phục vụ cho việc học tập, phải đảm bảo rằng các yếu tố vật chất và hành chính phải được điều phối và quản lý tốt, không gây ra bất cứ căng thẳng hay lo lắng nào cho người học. Thậm chí những việc nhỏ như sự sạch sẽ, ngăn nắp của phòng học, sự chuẩn bị hay lắp đặt trước các hỗ trợ kỹ thuật, sự chuẩn bị các phòng nhỏ cho bài tập nhóm, hạn chế tiếng ồn và sự di chuyển trong phòng (người đến, người

đi...) đều là các yếu tố quan trọng giáo viên phải bao quát để đảm bảo rằng người học không bị xáo trộn hoặc phải lo lắng những vấn đề này trong quá trình học.

Cơ sở vật chất cũng phải mang người học tới càng gần thực tiễn công việc và nghề nghiệp sẽ càng có hiệu quả. Tuy nhiên các cơ sở đào tạo khó có thể thực hiện được điều này và nếu có thực hiện được thì hiệu quả về mặt chi phí cũng không cao. Do vậy, việc cần làm là phải có sự phối hợp và vào cuộc của doanh nghiệp để đưa được người học ra ngoài thực tế công việc. Để làm được điều này thì cần có cơ chế và cách vận hành chương trình đào tạo, tổ chức khảo thí... để thời gian người học có thể tiếp cận được với doanh nghiệp vào khoảng thời gian doanh nghiệp sẵn sàng tiếp đón và hỗ trợ.

Tóm lại, việc tổ chức môi trường học tập khuyến khích năng lực học tập là điều quan trọng để các cơ sở đào tạo thực hiện sứ mệnh của mình. Việc tổ chức này không chỉ bao hàm các phương pháp giảng dạy trên lớp mà còn cả các tương tác khác nhau với toàn thể đội ngũ sư phạm của nhà trường cũng như các đầu tư cho cơ sở vật chất, các cơ chế tổ chức đào tạo, các định hướng về phục vụ người học. Những điều này cần có sự phối hợp của tất cả các đơn vị, cá nhân trong tập thể sư phạm của cơ sở đào tạo. Để sự phối hợp này có hiệu quả sự lãnh đạo toàn diện và gắn kết của Đảng là hết sức quan trọng.